

Een enigszins bekorte versie van dit artikel verscheen in: *De Gelderlander* (ed. Nijmegen & omgeving), woensdag 12 juli 2006

DE NIJMEEGSE STADSDICHTER:
LOUTER VERLIEZERS

Jos Joosten

De gang van zaken rond stadsdichter Merijn Hilte was vanaf zijn verkiezing in april 2005 buitengewoon gênant. Uit menselijk oogpunt siert het de stadsredactie van *De Gelderlander* dan ook dat ze het, deze week maar liefst twee keer als opening, opneemt voor de dichter die het de laatste tijd uit allerlei hoeken zo te verduren krijgt. Uit poëtisch oogpunt wordt het er met zijn uitspraken echter niet beter op. Geconcludeerd moet worden dat Hilte hoogst ongelukkig gesandwiched is tussen enerzijds wijdverbreide onkunde op poëziegebied en anderzijds de zeer ongelukkige manier waarop de Gemeente Nijmegen het stadsdichterschap organiseerde.

Om met dat laatste te beginnen: in de *slipstream* van de Dichter des Vaderlands, een danig uit de hand gelopen grap van het Rotterdamse festival *Poetry International*, besloot aan aantal grote steden als Groningen en Antwerpen een paar jaar geleden om een stadsdichter aan te stellen die bij

officiële gelegenheden gedichten schrijft. Meestal houdt men een open sollicitatieprocedure en beslist een ter zake kundige commissie over de kandidaat. Zeker bij de grotere steden zijn of waren het vaak dichters met een zeker renomme: Jan Eijkelboom (Dordrecht), Paul Gellings (Zwolle), Tom Lanoye (Antwerpen), Erwin Mortier (Gent) of Joost Zwagerman (Alkmaar).

De Nijmeegse gemeenteraad pakte het anders aan, op het oog democratischer maar, naar inmiddels wel duidelijk is, niet beter. De kandidaat werd namelijk niet door professionals voorgedragen, maar - zo staat in de begeleidende stukken voor het collegebesluit - 'is naar voren gekomen bij een verkiezing waarbij een jury (waarin de raad was vertegenwoordigd) in samenspraak met het publiek de keuze bepaalde. Er werd gebruik gemaakt van de werkvorm en de presentatie-methode van de "poetry-slam"'.

Op 12 juli 2005 ging het Nijmeegse college met terugwerkende kracht akkoord met de benoeming van de stadsdichter. Hilte was toen al tweeënehalve maand eerder, op 29 april, in de Kleine Zaal van Doornroosje publiekelijk gekozen. Het persbericht voorafgaand aan die 'Koninginnennacht' repte overigens nergens over officiële betrokkenheid van Raad of College: 'De bezoekers maken uit wie het komende jaar in dienst van de gemeente over het wel en wee van deze stad gaat dichten.' Geen achterkamertjespolitiek, maar wel achterzaaltjespolitiek, waar enkele tientallen toevallige bezoekers en raadslid

Renate Bos en wethouder Ton Hirdes (mij niet bekend als specifiek gekwalificeerde poëziebeoordelaars) over het stadsdichterschap besloten. De eerste vraag is natuurlijk of deze publieke vertoning wel zo democratisch is? Ruim 159.000 Nijmegenaren waren immers niet betrokken bij deze keuze.

Vreemder nog is dat bewust niet naar *literaire* kwaliteit of poëtische verdiensten is gekeken. Dat hoefde officieel niet, zo blijkt uit de vijf functie-eisen in de genoemde raadsstukken:

- 1) woonachtig zijn in Nijmegen
- 2) bereid zijn gedurende één jaar op te treden als stadsdichter
- 3) oog hebben voor culturele en maatschappelijke ontwikkelingen
- 4) op uitnodiging en zo nodig zelfstandig kunnen optreden
- 5) bereid zijn op te treden bij uitvaarten van gemeentewege (zgn. eenzame uitvaarten)

Afgezien van de onbenulligheid van enkele van deze eisen (nummer twee bijvoorbeeld leidt tot een cirkelredenering), valt op dat deze officiële taakomschrijving met geen woord rept over literair gekwalificeerd-zijn of gebleken (passieve en actieve) poëziekennis, of welke andere letterkundige ervaring dan ook van de kandidaat.

Daarmee komen we bij de wijdverbreide onkunde. In Nederland bestaat een evident scheve verhouding tussen het aantal mensen dat poëzie schrijft en zij die weleens gedichten lezen. In 1997 berekende de *Stichting Lezen* in samenwerking met het NIPO dat zo'n 620.000 Nederlanders gedichten schrijven. In zijn recente studie *Ongერიemd succes* becijfert de Amsterdamse hoogleraar Thomas Vaessens dat in diezelfde periode van elke Nederlandse dichtbundel gemiddeld 235 exemplaren per jaar werden verkocht. Hoe de precieze verhouding ook moge zijn, duidelijk is dat er veel meer gedichten worden geschreven dan gelezen. Het paradoxale feit doet zich voor dat massa's mensen dus poëzieschrijven zonder ook maar iets van gedichten af te weten. Op zichzelf is er niets mis met zo'n hoop schrijfamateurs, maar het wordt een andere kwestie als het gaat om de bekleder van een officiële publieke functie als dichter van een lokale gemeenschap.

En uit het interview met Hilde in *De Gelderlander* van 8 juli jongstleden wordt overduidelijk dat ook hij een amateur is, met weinig tot geen literaire ervaring of kennis van zaken. Zetten we de feiten uit het vraaggesprek even op een rijtje: de 35-jarige Hilde begon pas een jaar voor zijn benoeming te dichten; hij weet niets van zelfs de meest basale facetten van de literaire praktijk ('Ik wil (...) een uitgever zien te vinden voor mijn Nijmeegse gedichten. Ik weet niet hoe ik dat moet aanpakken maar daar kom ik nog wel achter.') En: 'Hij is geen dichter die het vakmanschap beheerst, werkt daar nog

aan. Hij dicht vanuit zijn gevoel.’ In het eerdere interview, op 30 juni, klaagde Hilte dat Wintertuin-directeur Frank Tazelaar hem ‘aan zijn lot had overgelaten’. Wat had hij als dichter verwacht van de festivaldirecteur? Dat hij rijmwoorden met Hilte zou oefenen en hem wekelijks de Dikke Komrij overhoren?

Hilte is een tragisch slachtoffer van de omstandigheden. De Guy Goma van de Nijmeegse poëzie. Een vergelijking verduidelijkt dat. Naast Hiltes eerste *Gelderlander*-interview staat toevallig het kleine berichtje dat Nijmegen een nieuwe stadsarcheoloog krijgt. Kan iemand zich het volgende scenario voorstellen? Om een nieuwe archeoloog te benoemen, huurt de gemeente de kleine zaal van De Vereniging af. Daar laat zij ongeselecteerde bezoekers publiek stemmen op willekeurige kandidaten voor de vacante functie, waarbij in de officiële functie-eisen het woord ‘archeoloog’ of elke andere verwijzing naar aantoonbare kennis van de archeologie niet voorkomt. Vervolgens benoemen B&W iemand van wie achteraf blijkt dat hij pas een jaar voordien voor het eerst een schriftelijke cursus archeologie volgde en die niet weet hoe hij aan deugdelijke troffels en spaden moet komen. Vergoelijkend zegt men in de krant: ‘Hij is geen archeoloog die het vakmanschap beheerst, hij werkt daar nog aan. Hij graaft vanuit zijn gevoel.’ Wanneer dan ook nogeens de stadsarcheoloog van Maastricht en een Hoogleraar Archeologie publiek hun zorg zouden uitspreken over deze

ontwikkeling, zou het dossier compleet zijn voor een kleine collegecrisis.

Maar nu het om poëzie gaat, is het allemaal anders. Kennis van zaken speelt plots geen rol of is zelfs verdacht. Professionals die hardop zeggen dat iemand gênante poëtische wanprestaties levert, wordt impliciet verweten zij als hoogleraar of vakbekwame dichter niet weten waarover ze het hebben. Want bij poëzie gaat het toch om het *gevoel*, weetjewel...

Dit is weliswaar een typerende maar daarmee niet minder trieststemmende onderschatting van hetgeen poëzie behelst. Poëzieschrijven - of het nu om strakke sonnetten of vrije verzen gaat - is een bezigheid met vereisten, vaardigheden en eigenaardigheden zoals elke andere serieuze activiteit: zowel op ambachtelijk gebied, als op het gebied van materiaalkennis, vertrouwdeheid met uiteenlopende literaire tradities uit binnen- en buitenland en bewustzijn van al datgene wat zich actueel afspeelt binnen de poëzie én de poëziebeschouwing. Poëzie lijdt zwaar onder het misverstand dat je als dichter niks meer hoeft te kunnen of kennen, omdat in een gedicht nu eenmaal alles mag. Als de Gemeente Nijmegen zou besluiten het stadsdichterschap te continueren, zou men er goed aan doen een aantal overwegingen in acht te nemen. Er moet in elk geval een ter zake kundige sollicitatiecommissie komen met ten minste één niet-Nijmeegse professionele poëziebeschouwer, en liefst ook een professionele dichter

van buiten het lokale circuit. Voorts is het de vraag of je belangstellenden wel moet laten solliciteren. Zichzelf respecterende dichters met een serieuze reputatie zullen niet het risico willen lopen afgewezen te worden. Om het open karakter van de procedure niettemin te garanderen, zou de commissie ook aanbevelingen en voordrachten uit de Nijmeegse bevolking mee moeten nemen in haar beraadslagingen. Ten slotte kan men zich zelfs afvragen of de stadsdichter wel uit Nijmegen moet komen. Zou het een idee zijn om een (buitenlandse) gastdichter hier gedurende een jaar te faciliteren en huisvesten in een op te richten dichtershuis (zoals literatuurhuis *Passaporta* in Brussel sinds 2004 doet)?

Het zijn overwegingen die nadere uitwerking verdienen, maar het is hard nodig op zoek te gaan naar een alternatief. Want één ding is duidelijk, zoals het nu ging, ging het niet goed. Er zijn louter verliezers: de poëzie, de stad Nijmegen en Merijn Hilte.

© Jos Joosten, Nijmegen 2006